

Arbetsmarknadsutskottets betänkande

1978/79:31

med anledning av dels propositionen 1978/79:100 bilaga 15 såvitt avser anslag till Kontant stöd vid arbetslöshet, dels propositionen 1978/79:135 om ändring i lagen (1973:370) om arbetslöshetsförsäkring, m. m., jämte motioner

I detta betänkande behandlas regeringens förslag i dels propositionen 1978/79:100 bilaga 15 (arbetsmarknadsdepartementet) såvitt avser anslag för budgetåret 1979/80 till Kontant stöd vid arbetslöshet, dels propositionen 1978/79:135 (arbetsmarknadsdepartementet) om ändring i lagen (1973:370) om arbetslöshetsförsäkring, m. m.

Vidare tar utskottet upp till behandling tre under allmänna motionstiden i år väckta motioner om allmän arbetslöshetsförsäkring och vidgad rätt till arbetslöshetsersättning samt fyra motioner väckta i anslutning till propositionen 135.

Propositionerna

1978/79:100 bilaga 15

I propositionsbilagan föreslår regeringen – efter föredragning av statsrådet Wirtén – under punkten B 5 (s. 86–89) att riksdagen skall till Kontant stöd vid arbetslöshet för budgetåret 1979/80 anvisa ett förslagsanslag av 985 229 000 kr.

1978/79:135

I propositionen föreslår regeringen – likaså efter föredragning av statsrådet Wirtén – att riksdagen skall

dels anta de inom arbetsmarknadsdepartementet upprättade förslagen till

1. lag om ändring i lagen (1973:370) om arbetslöshetsförsäkring,
2. lag om ändring i lagen (1973:371) om kontant arbetsmarknadsstöd,

dels

3. till Kontant stöd vid arbetslöshet för budgetåret 1979/80 under tolfte huvudtiteln utöver i propositionen 1978/79:100 bil. 15 föreslaget förslagsanslag anvisa ytterligare 48 600 000 kr.,

4. till Bidrag till arbetsmarknadsutbildning för budgetåret 1979/80 under tolfte huvudtiteln utöver i propositionen 1978/79:100 bil. 15 föreslaget anslag anvisa ytterligare 150 000 000 kr.

Propositionens lagförslag har följande lydelse:

1 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1973:370) om arbetslöshetsförsäkring

Härigenom föreskrivs att 17 § lagen (1973:370) om arbetslöshetsförsäkring skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

17 §¹

Dagpenning får utges i dagpenningklasser om 70, 80, 90, 100, 110, 120, 130, 140, 150, 160, 170 och 180 kronor. Erkänd arbetslöshetskassa beslutar om försäkrads placering i dagpenningklass. Arbetsmarknadsstyrelsen kan föreskriva att gällande lägsta dagpenningklass ej längre skall tillämpas.

Dagpenning får utges i dagpenningklasser om 80, 90, 100, 110, 120, 130, 140, 150, 160, 170, 180, 190 och 195 kronor. Erkänd arbetslöshetskassa beslutar om försäkrads placering i dagpenningklass. Arbetsmarknadsstyrelsen kan föreskriva att gällande lägsta dagpenningklass ej längre skall tillämpas.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1979.

2 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1973:371) om kontant arbetsmarknadsstöd

Härigenom föreskrivs att 18 § lagen (1973:371) om kontant arbetsmarknadsstöd skall ha nedan angivna lydelse.

18 §²

Kontant arbetsmarknadsstöd utgår med 65 kronor för dag.

Kontant arbetsmarknadsstöd utgår med 75 kronor för dag.

Till den som söker deltidsarbete eller i annat fall är arbetslös under del av vecka utgår arbetsmarknadsstöd med det antal ersättningsdagar per vecka som följer av en av regeringen fastställd omräkningstabell.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1979.

¹ Senaste lydelse 1978:228.

² Senaste lydelse 1978:229.

Motionerna

Under allmänna motionstiden väckta motioner

1978/79:671 av Lars Werner m. fl. (vpk)

I motionen yrkas att riksdagen hos regeringen begär skyndsamt förslag om allmän och obligatorisk arbetslöshetsförsäkring, finansierad genom arbetsgi-varavgifter.

1978/79:1038 av Stig Gustafsson m. fl. (s)

I motionen yrkas att riksdagen beslutar hos regeringen begära att förslag till lag om allmän arbetslöshetsförsäkring snarast föreläggs riksdagen.

1978/79:1539 av Wivi-Anne Cederqvist m. fl. (s)

I motionen yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att ersättning från arbetslöshetskassa även bör utgå i sådana fall då de arbetssökande är förhindrade ta erbjudet arbete till följd av att kommunal barnomsorg inte kan erbjudas.

Med anledning av propositionen 1978/79:135 väckta motioner

1978/79:2225 av Rolf Hagel (apk) och Alf Lövenborg (apk)

I motionen yrkas

1. att riksdagen hos regeringen hemställer om inrättandet av tre nya dagpenningklasser på 190, 200 och 210 kr. som införs i arbetslöshetsförsäkringen från den 1 juli 1979,

2. att riksdagen hos regeringen hemställer att det kontanta arbetsmarknadsstödet höjs från 65 till 150 kr. från den 1 juli 1979.

1978/79:2295 av Bengt Fagerlund m. fl. (s)

I motionen yrkas

1. att riksdagen antar följande

Förslag till**Lag om ändring i lagen (1973:370) om arbetslöshetsförsäkring**

Härigenom föreskrivs att 17 § lagen (1973:370) om arbetslöshetsförsäkring skall ha nedan angivna lydelse:

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*17 §¹

Dagpenning får utges i dagpenningklasser om 70, 80, 90, 100, 110, 120, 130, 140, 150, 160, 170 och 180 kronor. Erkänd arbetslöshetskassa beslutar om försäkrads placering i dagpenningklass. Arbetsmarknadsstyrelsen kan föreskriva att gällande lägsta dagpenningklass ej längre skall tillämpas.

Dagpenning får utges i dagpenningklasser om 80, 90, 100, 110, 120, 130, 140, 150, 160, 170, 180, 190, 200 och 210 kronor. Erkänd arbetslöshetskassa beslutar om försäkrads placering i dagpenningklass. Arbetsmarknadsstyrelsen kan föreskriva att gällande lägsta dagpenningklass ej längre skall tillämpas.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1979.

2. att riksdagen godkänner vad som i motionen anförts om särskilt stimulansbidrag vid arbetsmarknadsutbildning,

3. att riksdagen godkänner vad som i motionen anförts om ändrade regler för finansiering av grundbidraget till den frivilliga arbetslöshetsförsäkringen,

4. att riksdagen

a. till Kontant stöd vid arbetslöshet för budgetåret 1979/80 under tolfte huvudtiteln anvisar ett i förhållande till regeringens förslag med 250 000 000 kr. minskat anslag,

b. till Bidrag till arbetsmarknadsutbildning för budgetåret 1979/80 under tolfte huvudtiteln anvisar ett i förhållande till regeringens förslag med 220 000 000 kr. förhöjt anslag.

1978/79:2340 av Knut Wachtmeister m. fl. (m)

I motionen yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om skärpta tillämpningsföreskrifter när erbjudet arbete avvisas.

1978/79:2341 av Lars Werner m. fl. (vpk)

I motionen yrkas

1. att riksdagen godkänner följande ändrade grunder för arbetsmarknadsutbildningen att tillämpas fr. o. m. den 1 juli 1979: att *alla* som genomgår

¹ Senaste lydelse 1978:228.

arbetsmarknadsutbildning erhåller 175 kr. per dag under fem dagar per vecka,

2. att riksdagen beslutar att 18 § lagen (1973:371) om kontant arbetsmarknadsstöd skall ha följande lydelse att gälla fr. o. m. den 1 juli 1979:

Regeringens förslag

Motionärernas förslag

18 §

Kontant arbetsmarknadsstöd utgår med 75 kronor för dag.

Kontant arbetsmarknadsstöd utgår med 120 kronor för dag.

Till den som ----- regeringen fastställt omräkningstabell.

3. att riksdagen beslutar att 17 § lagen (1973:370) om arbetslöshetsförsäkring skall ha nedan angivna lydelse att gälla fr. o. m. den 1 juli 1979:

Regeringens förslag

Motionärernas förslag

17 §

Dagpenning får utges i dagpenningklasser om 80, 90, 100, 110, 120, 130, 140, 150, 160, 170, 180, 190 och 195 kronor. Erkänd arbetslöshetskassa beslutar om försäkrads placering i dagpenningklass. Arbetsmarknadsstyrelsen kan föreskriva att gällande lägsta dagpenningklass ej längre skall tillämpas.

Dagpenning får utges i dagpenningklasser om 90, 100, 110, 120, 130, 140, 150, 160, 170, 180, 190, 200 och 210 kronor. Erkänd arbetslöshetskassa beslutar om försäkrads placering i dagpenningklass. Arbetsmarknadsstyrelsen kan föreskriva att gällande lägsta dagpenningklass ej längre skall tillämpas.

Utskottet

I betänkandet behandlas frågor om förbättringar av ersättningarna inom arbetslöshetsförsäkringen, det kontanta arbetsmarknadsstödet vid arbetslöshet och utbildningsbidraget vid arbetsmarknadsutbildning. Dessutom tas upp frågor om en allmän arbetslöshetsförsäkring och om vissa allmänna villkor för arbetslöshetsersättning.

Arbetslöshetsersättningens belopp

Den frivilliga *arbetslöshetsförsäkringen* förbättrades i olika avseenden genom beslut av 1973 års riksdag. Bl. a. höjdes ersättningsbeloppen väsentligt den 1 januari 1974 genom införandet av nya dagpenningklasser mellan 40 och 130 kr. Den 1 januari 1977 tillkom tre nya dagpenningklasser om 140, 150 och 160 kr. Samtidigt slopades den lägsta klassen. Den 1 juli 1978 inrättades ytterligare två dagpenningklasser om 170 och 180 kr., varjämte de två lägsta klasserna om 50 och 60 kr. utgick.

I propositionen föreslås nu att fr. o. m. den 1 juli 1979 skall inrättas två nya dagpenningklasser om 190 och 195 kr. Förslaget bygger på en framställning

från arbetslöshetskassornas samorganisation och däröver inhämtade yttranden från arbetsmarknadsstyrelsen och parterna på arbetsmarknaden.

Propositionens förslag innebär emellertid inte att framställningen från kassornas samorganisation helt har tillgodosetts. Samorganisationen begärde nämligen att det skulle inrättas dagpenningklasser om 190, 200 och 210 kr. Utvecklingen av basbeloppet hade enligt samorganisationens mening motiverat en högsta dagpenning om 200 kr. redan fr. o. m. halvårsskiftet 1978. Genom att 180 kr. utgör en alltför dålig kompensation för stora grupper av försäkrade har kassorna i stor utsträckning omedelbart gått upp till försäkringens högsta dagpenningklass. F. n. omfattas nära 65 % av de försäkrade av den högsta dagpenningen. Framställningen har i den delen fått stöd i partimotionen 2225 från arbetarpartiet kommunisterna, den socialdemokratiska motionen 2295 och partimotionen 2341 från vänsterpartiet kommunisterna.

Socialdemokraterna åberopar till stöd för sitt yrkande att samorganisationens förslag har tillstyrkts av en i princip enig remissopinion. Regeringens förslag innebär enligt motionärernas uppfattning en påtaglig urholkning av kontantstödet vid arbetslöshet i förhållande till de relationer som gällde mellan ersättningarna från arbetslöshetsförsäkringen och sjukförsäkringen efter 1973 års reform. Även apk och vpk hänvisar till utfallet av remissbehandlingen av samorganisationens framställning och framhåller att de ökade levnadsomkostnaderna gör höjningen motiverad. Apk anser att samorganisationens förslag är ett minimikrav.

Som ovan nämnts inrättades två nya dagpenningklasser så sent som den 1 juli 1978. Propositionens förslag är baserat på den allmänna löneutvecklingen sedan dess. Hänsyn har även tagits till det förhållandet att det beräknas ta viss tid innan en allmän arbetslöshetsförsäkring kan träda i kraft. Med hänvisning till det sagda godtar utskottet propositionens förslag om nya dagpenningklasser och avstyrker följaktligen de tre motionerna i motsvarande delar.

Propositionen innebär vidare att den lägsta dagpenningklassen om 70 kr. slopas. Lägsta klassen blir därigenom i fortsättningen 80 kr. Förslaget tillstyrks av utskottet.

Det kontanta arbetsmarknadsstödet för icke försäkrade, som var 35 kr. då det infördes den 1 januari 1974, utgår sedan den 1 juli 1978 med 65 kr. per dag. I propositionen föreslås att beloppet höjs till 75 kr. per dag fr. o. m. den 1 juli 1979. I överensstämmelse med de principer för att bestämma det statliga stödet till arbetslöshetskassorna i form av grundbidrag som fastställdes i samband med 1973 års reform av arbetslöshetsförsäkringen får förslaget som konsekvens att även detta bidrag höjs från 65 till 75 kr. för varje utgiven dagpenning.

Den i propositionen föreslagna höjningen av det kontanta arbetsmarknadsstödet är enligt apk och vpk helt otillräcklig. Den svarar på intet sätt mot dagens levnadsomkostnader. Apk yrkar därför i motionen 2225 att beloppet

fastställs till 150 kr., medan vpk:s motsvarande yrkande i motionen 2341 är 120 kr.

Propositionens förslag om höjning till 75 kr. per dag utgör en anpassning till ersättningsnivån inom arbetslöshetsförsäkringen med tillämpning av hittills gällande princip att storleken av det kontanta arbetsmarknadsstödet bör bestämmas med hänsyn till utgående ersättningar från arbetslöshetskassorna. Utskottet tillstyrker med hänvisning härtill propositionen och avstyrker de aktuella yrkandena från apk och vpk. Det bör i sammanhanget noteras att inte i någon av de båda motionerna har berörts de finansieringsproblem som är förbundna med partiernas förslag om höjd ersättning från arbetslöshetsförsäkringen och det kontanta arbetsmarknadsstödet.

Utbildningsbidraget

Grunderna för det ekonomiska stödet vid arbetsmarknadsutbildning, *utbildningsbidraget*, fastställdes av 1975 års riksdag. Dessa grunder innebär att bidraget är knutet till ersättningsbeloppen inom kontantstödet vid arbetslöshet. Ändras dessa belopp är regeringen bemyndigad att anpassa utbildningsbidraget i anslutning härtill.

Utbildningsbidraget består av dagpenning och stimulansbidrag. Sistnämnda bidrag utgår med fast belopp om f. n. 10 kr. per dag. Dagpenningbeloppet bestäms av om kursdeltagaren har rätt till ersättning från arbetslöshetskassa eller ej. Även deltagarens ålder har betydelse i sammanhanget.

I propositionen anmäls att regeringen fr. o. m. den 1 juli i år ämnar höja dagpenningdelen av utbildningsbidraget på följande sätt. Till kursdeltagare som – oavsett ålder – är berättigad till ersättning från arbetslöshetskassa utgår dagpenning med f. n. lägst 140 och högst 180 kr. per dag. För dessa deltagare är avsikten att höja dagpenningen till 155 resp. 195 kr. per dag. För dem som inte har rätt till ersättning från arbetslöshetskassa och är över 20 år eller som – oavsett ålder – har vårdnaden om eller fullgör underhållsskyldighet mot eget barn föreslås en höjning från nuvarande 140 till 155 kr. per dag. För andra ungdomar under 20 år bör dagpenning höjas från 65 till 75 kr. per dag.

Som ovan redovisats har socialdemokraterna yrkat att det inom arbetslöshetsförsäkringen skall inrättas ytterligare dagpenningklasser om 190, 200 och 210 kr. Socialdemokraterna påpekar i sin motion 2295 att ett genomförande av deras förslag får konsekvenser när de nya beloppen för utbildningsbidrag skall fastställas. De tillägger att det ankommer på regeringen att med tillämpning av gällande grunder anpassa bidraget efter riksdagens beslut om dagpenning inom arbetslöshetsförsäkringen, och de ställer därför inte något yrkande i motionen om dagpenningen inom utbildningsbidraget. Med anledning av vad som har anförts i motionen i förevarande del kan utskottet sålunda begränsa sig till att hänvisa till sitt tidigare i betänkandet gjorda ställningstagande till dagpenningbeloppen inom arbetslöshetsförsäkringen. Vpk

upprepar i motionen 2341 tidigare framförda krav på ett enhetligt utbildningsbidrag (se bl. a. motion 1977/78:1821, AU 1977/78:32 s. 7). Utskottet vidhåller å sin sida uppfattningen att nuvarande samband mellan utbildningsbidraget och ersättningen vid arbetslöshet tills vidare bör behållas i enlighet med de principer som riksdagen fastställde år 1975 (prop. 1975:45, InU 1975:14). Motionen avstyrks alltså även i denna del.

Det *stimulansbidrag* som ingår i utbildningsbidraget utgjorde ursprungligen 10 kr. per dag men höjdes den 1 januari 1978 till 15 kr. för att den 1 juli samma år åter sänkas till 10 kr. (prop. 1977/78:130, AU 1977/78:32). I propositionen förutsätts att bidraget även efter den 1 juli 1979 skall utgå med 10 kr. per dag.

Socialdemokraterna yrkar att bidraget skall utgå med 15 kr. per dag fr. o. m. den 1 juli 1979.

Med hänsyn till de förbättringar som har föreslagits beträffande utbildningsbidragets dagpenningbelopp saknas motiv för att även höja stimulansbidraget. Utskottet ansluter sig därför till propositionens förslag och avstyrker motionen i den aktuella delen.

Finansieringsfrågor

Utskottet behandlar härafter de anslagsfrågor som aktualiseras av de ovan redovisade förslagen.

Vad först beträffar *medelsbehovet för kontant stöd vid arbetslöshet* har regeringen i årets budgetproposition (bilaga 15 punkten B 5) begärt ett förslagsanslag av 985 229 000 kr. Bidragen till arbetslöshetskassorna och det kontanta arbetsmarknadsstödet finansieras dels av anslagsmedel, dels av medel från den av arbetsgivaravgifter finansierade arbetslöshetsfonden.

Kostnaderna för de i propositionen 135 föreslagna förbättringarna av dagpenningen inom arbetslöshetsförsäkringen och av det kontanta arbetsmarknadsstödet (KAS) kan på grund av osäkerheten om den framtida ersättningsnivån och arbetslöshetens omfattning inte beräknas annat än överslagsmässigt. Ett införande av två nya dagpenningklasser i försäkringen kan leda till en inte oväsentlig ökning av den genomsnittliga dagpenningen under nästa budgetår. Vid en nivå för den genomsnittliga dagpenningen på 180 kr. kan statens stöd till arbetslöshetskassorna under budgetåret 1979/80 beräknas öka med 36,6 milj. kr. Den föreslagna höjningen av det kontanta arbetsmarknadsstödet kan beräknas medföra ökade kostnader med ca 12 milj. kr. I propositionen 135 föreslås därför att anslaget för nästa budgetår räknas upp med 48,6 milj. kr. i förhållande till budgetpropositionens förslag.

Socialdemokraterna, som yrkat att dagpenningssystemet inom arbetslöshetsförsäkringen byggs ut i vidare mån än som förordats av regeringen, finner det oaktat en anslagsuppräknings inte vara påkallad. Tvärtom anser de att anslaget kan sänkas med 250 milj. kr. i förhållande till förslaget i propositio-

nen 135. Motionärerna hänvisar till att arbetslöshetsfonden i dagsläget redovisar en behållning överstigande 1 000 milj. kr. och att fonden sannolikt kommer att växa. Mot den bakgrunden föreslår socialdemokraterna *en ändrad finansiering av grundbidraget till kassorna*. Det bidraget utgår per ersättningsdag för kassorna med samma belopp som det kontanta arbetsmarknadsstödet. Kostnaderna för grundbidraget täcks f. n. till två tredjedelar av medel från arbetslöshetsfonden och i övrigt från det ovannämnda anslaget. Socialdemokraterna förordar att grundbidraget i fortsättningen helt ersätts av medel från arbetslöshetsfonden.

Utskottet kan inte biträda socialdemokraternas förslag som innebär ett alltför kraftigt ingrepp i fonden. Motionsyrkandet avstyrks således.

Utskottet har i det föregående ställt sig bakom förslagen i propositionen 135 om ändrade ersättningsbelopp inom det kontanta stödet vid arbetslöshet och samtidigt avstyrkt motionsyrkanden i ämnet av s. vpk och apk. De beräkningar av medelsbehovet under anslaget Kontant stöd vid arbetslöshet som redovisats dels i budgetpropositionen, dels i propositionen 135 lämnas av utskottet utan erinran. Anslaget bör alltså för nästa budgetår föras upp med (985 229 000 + 48 600 000) 1 033 829 000 kr.

När det gäller finansieringen av kostnaderna för att höja utbildningsbidraget vid arbetsmarknadsutbildning bör erinras om att riksdagen redan den 21 mars i år anvisat medel under det för ändamålet avsedda anslaget, *Bidrag till arbetsmarknadsutbildning*. Anslaget fördes upp för nästa budgetår med i budgetpropositionen begärt belopp 1 988 668 000 kr. (prop. 1978/79:100, bil. 15 punkten B 2, AU 1978/79:21, rskr 1978/79:202). I propositionen 135 begär regeringen nu att anslaget på grund av de aviserade bidragshöjningarna förstärks med 150 milj. kr.

Socialdemokraterna beräknar ett ökat medelsbehov för utbildningsbidraget om 220 milj. kr. på grund av förslagen i motionen 2295 och yrkar att anslaget förstärks med det beloppet. Som följd av ställningstagandena i det föregående till socialdemokraternas förslag avstyrker utskottet deras förslag om medelsanvisning. Den i propositionen 135 begärda anslagsförstärkningen tillstyrks däremot. Utskottet kommer därför i det följande att hemställa att riksdagen – med ändring av sitt nyligen fattade beslut – till Bidrag till arbetsmarknadsutbildning för budgetåret 1979/80 anvisar ett anslag om (1 988 668 000 + 150 000 000) 2 138 668 000 kr.

Allmän arbetslöshetsförsäkring

I partimotionen 671 från vpk liksom i motionen 1038 från Stig Gustafsson m. fl. (s), båda väckta under allmänna motionstiden, yrkas att riksdagen hos regeringen begär att förslag om allmän och obligatorisk arbetslöshetsförsäkring skyndsamt föreläggs riksdagen. I vpk-motionen yrkas därjämte, att försäkringen skall finansieras genom arbetsgivaravgifter.

1974 års utredning om en allmän arbetslöshetsförsäkring (ALF-utredning-

en) har under år 1978 lagt fram sitt betänkande med förslag till en allmän arbetslöshetsförsäkring. Förslaget bereds f. n. i regeringskansliet. Som svar på en fråga av Gustaf Lorentzon (vpk) om när regeringen kommer att förelägga riksdagen förslag på grundval av ALF-utredningens betänkande har statsrådet Wirtén den 18 december 1978 sagt, att regeringen avser att lägga fram en proposition så att den kan behandlas under höstriksdagen i år. Utskottet har under hand inhämtat, att man räknar med att tidsprogrammet kommer att kunna hållas. Formerna för försäkringens finansiering kommer att vara en av huvudfrågorna i sammanhanget. Med hänsyn till att förslag om en allmän arbetslöshetsförsäkring kan väntas inom kort bör motionerna inte föranleda någon åtgärd.

Avstängning från arbetslöshetsersättning

En arbetslös som inte kan ta erbjudet arbete eller utbildning på grund av svårigheter för kommunen att ordna *barnomsorgen* går miste om ersättning från erkänd arbetslöshetskassa eller kontant arbetsmarknadsstöd. Denna tillämpning av reglerna om avstängning från ersättning kritiseras i den likaledes under allmänna motionstiden väckta motionen 1539 av Wivi-Anne Cederqvist m. fl. (s). Motionärerna yrkar att ersättning från arbetslöshetskassa även utgår i sådana fall då de arbetssökande är förhindrade att ta erbjudet arbete därför att kommunal barnomsorg inte kan erbjudas.

Som utskottet påpekat i tidigare sammanhang (InU 1975/76:6 s. 10 och AU 1977/78:32 s. 11) är tillämpningen av lagstiftningen om arbetslöshetsförsäkring och kontant arbetsmarknadsstöd baserad på principen att rätt till ersättning förutsätter att sökanden står till arbetsmarknadens förfogande. Hur de praktiska reglerna skall utformas i anslutning till denna princip har behandlats i ALF-utredningens betänkande. Utskottet utgår från att det i motionen behandlade problemet tas upp i det beredningsarbete som nu pågår och som syftar till att införa en allmän arbetslöshetsförsäkring. Motionen bör därför inte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Sist i detta betänkande tar utskottet upp motionen 2340 av Knut Wachtmeister m. fl. (m) med begäran om översyn av de regler som gäller vid *avvisning av erbjudet arbete*. Enligt motionärerna händer det att arbetssökande försöker undvika att ta ett erbjudet arbete och i stället "utnyttjar den frikostiga arbetslöshetsersättningen". Motionärerna vill att förmedlingarna skall få skärpta tillämpningsföreskrifter.

Utskottet behandlade en liknande motion i betänkandet 1978/79:21. Utskottet slog därvid fast att det är ställt utom varje tvivel att det överväldigande antalet arbetssökande har en stark önskan att få arbete. Det kan emellertid finnas hinder av olika slag för en arbetssökande att ta visst arbete, och en av arbetsmarknadspolitikens viktigaste uppgifter är därför att undanröja sådana hinder. Utskottet erinrade vidare om att den som är arbetslös är skyldig att ta erbjudet arbete som bedöms lämpligt, eljest skall

vederbörande avstängas från kontant ersättning eller andra arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Med hänvisning härtill och till att det från AMS sida aviserats en skärpt attityd i frågan avstyrktes den då aktuella motionen.

Utskottet vidhåller sin tidigare redovisade inställning och vill endast tillägga att det uppenbarligen förhåller sig så att både arbetsgivare och arbetssökande i en del fall har önskemål som inte går att uppfylla. Det är en viktig uppgift för förmedlingen att i sådana fall informera och söka ge parterna en mer realistisk inställning så att platsutbudet och den arbetssökandes anspråk passar bättre ihop. I sammanhanget kan också nämnas att en särskild undersökning satts i gång i syfte att bringa klarhet i orsakerna till att unga arbetslösa i en del fall inte tar erbjudna arbeten. Med hänvisning till det anförda bör motionen inte föranleda någon åtgärd.

Utskottets hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *dagpenningen inom arbetslöshetsförsäkringen* att riksdagen med bifall till propositionen 1978/79:135 samt med avslag på motionerna 1978/79:2225, yrkandet 1, 1978/79:2295, yrkandet 1, och 1978/79:2341, yrkandet 3, antar förslaget till lag om ändring i lagen (1973:370) om arbetslöshetsförsäkring.
2. beträffande *kontant arbetsmarknadsstöd* att riksdagen med bifall till propositionen 1978/79:135 samt med avslag på motionerna 1978/79:2225, yrkandet 2, och 1978/79:2341, yrkandet 2, antar förslaget till lag om ändring i lagen (1973:371) om kontant arbetsmarknadsstöd.
3. beträffande *enhetligt utbildningsbidrag om 175 kr. per dag vid arbetsmarknadsutbildning* att riksdagen avslår motionen 1978/79:2341, yrkandet 1.
4. beträffande *höjt stimulansbidrag inom arbetsmarknadsutbildningen* att riksdagen avslår motionen 1978/79:2295, yrkandet 2.
5. beträffande *ändrad finansiering av grundbidraget till arbetslöshetskassorna* att riksdagen avslår motionen 1978/79:2295, yrkandet 3.
6. att riksdagen med anledning av dels propositionen 1978/79:100 bilaga 15, dels propositionen 1978/79:135 samt med avslag på motionen 1978/79:2295, yrkandet 4 a, till *Kontant stöd vid arbetslöshet* för budgetåret 1979/80 anvisar ett förslagsanslag av 1 033 829 000 kr.,
7. att riksdagen – med ändring av tidigare beslut¹ – med anledning av propositionen 1978/79:135 samt med avslag på motionen 1978/79:2295, yrkandet 4 b, till *Bidrag till arbetsmarknadsutbild-*

¹ Prop. 1978/79:100 bil. 15, punkten B 2, AU 1978/79:21 mom. 38, rskr 1978/79:202.

ning för budgetåret 1979/80 anvisar ett anslag av 2 138 668 000 kr.,

8. beträffande *allmän arbetslöshetsförsäkring* att motionerna 1978/79:671 och 1978/79:1038 inte föranleder någon riksdagens åtgärd,
9. beträffande *avstängning från arbetslöshetsersättning vid svårigheter att ordna barn tillsyn* att motionen 1978/79:1539 inte föranleder någon riksdagens åtgärd,
10. beträffande *skärpta tillämpningsföreskrifter för avstängning från kontant stöd vid arbetslöshet* att motionen 1978/79:2340 inte föranleder någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 19 april 1979

På arbetsmarknadsutskottets vägnar

ELVER JONSSON

Närvarande: Elver Jonsson (fp), Bengt Fagerlund (s), Gördis Hörnlund (s), Allan Gustafsson (c), Erik Johansson i Simrishamn (s), Filip Fridolfsson (m), Ingrid Ludvigsson (s), Arne Fransson (c), Bernt Nilsson (s), tredje vice talmannen Karl Erik Eriksson (fp), Pär Granstedt (c), Frida Berglund (s), Sten Svensson (m) och Rune Johnsson i Mölndal (c).

Reservationer

Bengt Fagerlund, Gördis Hörnlund, Erik Johansson i Simrishamn, Ingrid Ludvigsson, Bernt Nilsson och Frida Berglund (alla s) har till betänkandet fogat reservationerna 1–4. Dessutom har en reservation – nr 5 – avgivits av Gördis Hörnlund (s) ensam.

1. Dagenningen inom arbetslöshetsförsäkringen (mom. 1)

De socialdemokratiska reservanterna anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 6 som börjar "Som ovan" och slutar "motsvarande delar" bort ha följande lydelse:

Utskottet ställer sig bakom yrkandet i socialdemokraternas motion. Dagenningssystemet bör alltså byggas ut med ytterligare tre klasser om 190, 200 och 210 kr. i enlighet med vad arbetslöshetskassornas samorganisation, arbetsmarknadsstyrelsen och de fackliga organisationerna har begärt. Propositionens lagförslag bör ändras i enlighet härmed. Ställningstagandet innebär

samtidigt att utskottet även biträder de aktuella yrkandena i motionerna från apk och vpk.

dels att utskottets hemställan under 1 bort ha följande lydelse:

1. beträffande *dagpenningen inom arbetslöshetsförsäkringen* att riksdagen med anledning av förslaget i propositionen 1978/79:135 samt med bifall till motionerna 1978/79:2225, yrkandet 1, 1978/79:2295, yrkandet 1 och 1978/79:2341, yrkandet 3, antar förslaget till lag om ändring i lagen (1973:370) om arbetslöshetsförsäkring med den ändringen att 17 § lagen erhåller följande som reservanternas förslag betecknade lydelse:

Regeringens förslag

Reservanternas förslag

17 §¹

Dagpenning får utges i dagpenningklasser om 80, 90, 100, 110, 120, 130, 140, 150, 160, 170, 180, 190 *och* 195 kronor. Erkänd arbetslöshetskassa beslutar om försäkrads placering i dagpenningklass. Arbetsmarknadsstyrelsen kan föreskriva att gällande lägsta dagpenningklass ej längre skall tillämpas.

Dagpenning får utges i dagpenningklasser om 80, 90, 100, 110, 120, 130, 140, 150, 160, 170, 180, 190, *200 och 210* kronor. Erkänd arbetslöshetskassa beslutar om försäkrads placering i dagpenningklass. Arbetsmarknadsstyrelsen kan föreskriva att gällande lägsta dagpenningklass ej längre skall tillämpas.

2. Stimulansbidraget inom arbetsmarknadsutbildningen (mom. 4)

De socialdemokratiska reservanterna anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 8 som börjar "Med hänsyn" och slutar "aktuella delen" bort ha följande lydelse:

Stimulansbidraget är avsett att göra det mera fördelaktigt för den arbetslöse att gå i arbetsmarknadsutbildning än att lyfta arbetslöshetsersättning. Höjningen till 15 kr. per dag fr. o. m. den 1 januari 1978 gjordes uttryckligen för att öka bidragets stimulanseffekt, se propositionen 1977/78:32 s. 12. Av den propositionen framgår inte att höjningen var tänkt som en tillfällig åtgärd. Det oaktat beslöt riksdagen efter förslag som kort därpå framfördes i propositionen 1977/78:130 att åter sänka stimulansbidraget till 10 kr. per dag fr. o. m. den 1 juli 1978. Några sakliga skäl för att man efter detta datum skulle ha mindre behov av att stimulera till arbetsmarknadsutbildning låg inte till grund för beslutet. I förevarande proposition (1978/79:135) förutsätts att stimulansbidraget skall utgå med oförändrat belopp. Den utveckling som penningvärdet undergått sedan bidraget ursprungligen fastställdes till 10 kr.

¹ Senaste lydelse 1978:228.

motiverar en permanent höjning till 15 kr. per dag fr. o. m. den 1 juli 1979. Utskottet tillstyrker alltså yrkandet härom i den socialdemokratiska motionen.

dels att utskottets hemställan under 4 bort ha följande lydelse:

4. beträffande *höjt stimulansbidrag inom arbetsmarknadsutbildning* en att riksdagen med bifall till motionen 1978/79:2295, yrkandet 2, godkänner den av utskottet föreslagna höjningen av stimulansbidraget.

3. Finansieringen av det kontanta stödet vid arbetslöshet (mom. 5 och 6)

Under förutsättning av bifall till reservationen I

De socialdemokratiska reservanterna anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 8 börjar "Socialdemokraterna, som" och på s. 9 slutar "1 033 829 000 kr." bort ha följande lydelse:

Socialdemokraterna anser att anslaget kan sänkas med 250 milj. kr. i förhållande till förslaget i propositionen 135. Motionärerna hänvisar till att arbetslöshetsfonden i dagsläget redovisar en behållning om 1 000 milj. kr. och att fonden sannolikt kommer att växa. Mot den bakgrunden föreslår socialdemokraterna *en ändrad finansiering av grundbidraget till kassorna*. Det bidraget utgår per ersättningsdag för kassorna med samma belopp som det kontanta arbetsmarknadsstödet. Kostnaderna för grundbidraget täcks f. n. till två tredjedelar av medel från arbetslöshetsfonden och i övrigt från det ovannämnda anslaget. Socialdemokraterna förordar att grundbidraget i fortsättningen helt ersätts av medel från arbetslöshetsfonden.

Den behållning på drygt 1 000 milj. kr. som arbetslöshetsfonden redovisar i dag är resultatet av slutredovisningen t. o. m. året 1976. Utvecklingen av den totala lönesumman samt arbetslösheten bland kassamedlemmar åren 1977 och 1978 ger anledning att räkna med en fortsatt snabb tillväxt av fonden. Även för tiden därefter kan överskottet i fonden antas fortsätta att växa.

Med hänsyn härtill biträder utskottet det socialdemokratiska förslaget att kostnaderna för grundbidraget till arbetslöshetskassorna i fortsättningen skall helt täckas av medel från arbetslöshetsfonden. Regeringen bör underrättas härom.

Besparingen på statsbudgeten till följd av vad ovan förordats har i den socialdemokratiska motionen uppskattningsvis beräknats till 250 milj. kr. för nästa budgetår. Hänsyn har därvid tagits till höjda dagpenningersättningar. Utskottet godtar denna beräkning. Den innebär att anslaget Kontant stöd vid arbetslöshet för nästa budgetår kan sänkas med 201,4 milj. kr. i förhållande till vad som har föreslagits i årets budgetproposition. Anslaget bör alltså föras upp med (985 229 000–201 400 000) 783 829 000 kr.

dels att utskottets hemställan under 5 och 6 bort ha följande lydelse:

5. beträffande *ändrad finansiering av grundbidraget till arbetslöshetskassorna* att riksdagen med bifall till motionen 1978/79:2295, yrkandet 3, som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,
6. att riksdagen med bifall till motionen 1978/79:2295, yrkandet 4 a, samt dels med anledning av propositionen 1978/79:100 bilaga 15, dels med avslag på propositionen 1978/79:135 i förevarande del, till *Kontant stöd vid arbetslöshet* för budgetåret 1979/80 anvisar ett förslagsanslag av 783 829 000 kr.

4. Anslag till Bidrag till arbetsmarknadsutbildning (mom. 7)

Under förutsättning av bifall till reservationerna 1 och 2

De socialdemokratiska reservanterna anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 9 som börjar "Socialdemokraterna beräknar" och slutar "2 138 668 000 kr." bort ha följande lydelse:

Socialdemokraterna beräknar ett ökat medelsbehov för utbildningsbidraget om 220 milj. kr. på grund av förslagen i motionen 2295 och yrkar att anslaget förstärks med det beloppet. Som följd av ställningstagandena i det föregående biträder utskottet detta yrkande. Utskottet kommer därför i det följande att hemställa att riksdagen – med ändring av sitt nyligen fattade beslut – till Bidrag till arbetsmarknadsutbildning för budgetåret 1979/80 anvisar ett anslag av (1 988 668 000 + 220 000 000) 2 208 668 000 kr.

dels att utskottets hemställan under 7 bort ha följande lydelse:

7. att riksdagen – med ändring av tidigare beslut¹ – med bifall till motionen 1978/79:2295, yrkandet 4 b, samt med anledning av propositionen 1978/79:135 till *Bidrag till arbetsmarknadsutbildning* för budgetåret 1979/80 anvisar ett anslag av 2 208 668 000 kr.

5. Avstängning från arbetslöshetsersättning (mom. 9)

Gödis Hörnlund (s) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 10 som börjar "Som utskottet" och slutar "riksdagens åtgärd" bort ha följande lydelse:

Tillämpningen av lagstiftningen om arbetslöshetsförsäkring och kontant arbetsmarknadsstöd är baserad på principen att rätt till ersättning förutsätter att sökanden står till arbetsmarknadens förfogande. Avsaknad av daghems-

¹ Prop. 1978/79:100 bilaga 15 punkten B 2, AU 1978/79:21 mom. 38, rskr 1978/79:202.

plats eller annan form av barn tillsyn räknas enligt praxis inte som "giltigt hinder" för en arbetssökande att avvisa ett erbjudet lämpligt arbete. Den som på grund av arbetslöshet förlorat daghemsplats kan därigenom hamna i den onda cirkeln att ibland ha arbetserbjudande men ingen barn tillsyn och ibland barn tillsyn men inget arbete. Av naturliga skäl är det framför allt den kvinnliga arbetskraften som drabbas av rådande praxis, något som måste anses högst otillfredsställande inte endast från social synpunkt utan också från jämställdhetssynpunkt.

Frågan har varit aktuell i riksdagen i tidigare sammanhang (InU 1975/76:6 s. 5, AU 1977/78:32 s. 3) men då avvisats med hänvisning till att den faller inom ramen för ALF-utredningens arbete på en lag om allmän arbetslöshetsförsäkring. Denna förhållning av ett angeläget praktiskt problem har lett till högst skiftande praxis hos de olika arbetsförmedlingarna: i många fall avvaktar man att ge ett arbetserbjudande till dess sökanden kunnat ordna barn tillsyn, i andra fall tillämpar man reglerna strikt och vägrar den sökande ersättning. Detta förhållande har i sin tur lett till en ökning av antalet överklagningsärenden vid AMS försäkringsdelegation.

Som motionärerna framhållit bör det enda krav som ställs på en arbetssökande vara att denne anmält sitt behov av barn omsorg till kommunen. Kan omsorgen inte ordnas genom kommunens försorg, skall ersättning utgå till dess detta kan ske. Utskottet ställer sig bakom motionärernas förslag. En kommande reformering av arbetslöshetsförsäkringen kan inte tas till intäkt för ett uppskov med att undanröja de otillfredsställande förhållanden som nu råder. Regeringen bör därför skyndsamt uppdra åt arbetsmarknadsstyrelsen att se över tillämpningsföreskrifterna till försäkringen på denna punkt. Vad utskottet anfört på grund av motionen bör regeringen underrättas om.

dels att utskottets hemställan under 9 bort ha följande lydelse:

9. *beträffande avstängning från arbetslöshetsersättning vid svårigheter att ordna barn tillsyn att riksdagen med bifall till motionen 1978/79:1539 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.*